

УДК 339.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.22.40>

Радзієвська С.О.

доцент,

Державне некомерційне підприємство

«Державний університет «Київський авіаційний інститут»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3680-7952>

Radziyevska Svitlana

State Non-Commercial Company

"State University "Kyiv Aviation Institute"

ЦЕНТРИ ЕКОНОМІЧНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

THE CENTERS OF ECONOMIC INFLUENCE AMID THE TRANSFORMATION OF THE REGIONAL DEVELOPMENT IN THE GLOBAL ECONOMIC SYSTEM

Обґрунтовано, що трансформація регіонального розвитку в глобальній економічній системі визначається діями суб'єктів світового господарства, насамперед на його державному, регіональному, трансрегіональному, глобальному рівнях і проявляється у зміні у світовому господарстві основних акторів, їх взаємовідносин, тобто змін у складі провідних країн, регіональних об'єднань та змін у взаємовідносинах між ними, які визначають наступний етап розвитку світового господарства й перспективи здійснення у ньому нової трансформації. Розкрито, що центрами економічного впливу виступають держави, регіональні об'єднання, трансрегіональні коаліції, які здатні впливати на перебіг економічних процесів у світовому господарстві. Проаналізовано динаміку номінального ВВП США, КНР, ЄС, БРІКС, а також динаміку питомої ваги ВВП обраних країн та об'єднань у світовому ВВП протягом 1970-2023 років.

Ключові слова: трансформація регіонального розвитку, глобальна економічна система, центри економічного впливу, США, КНР, ЄС, БРІКС.

It is substantiated that the transformation of the regional development in the global economic system is determined by the actions of the world economy leaders, primarily at the state, regional, transregional, and global levels. The transformation is manifested in the changes of the main actors, their relations, i.e. the modifications in the power of the leading countries, regional blocs, as well as the alterations in the relations between them, which shape the next stage of the world economy development and the prospects for a new transformation. It is revealed that the centers of economic influence in the global economic system are the states, regional groups, transregional coalitions that are able to impact the course of economic processes progression. At the end of the 20th century the leading actors of the world economy are the US, the EU, Japan. However, the system shifts in the global economy in the beginning of the 21st century, the global crisis and the introduction of the latest technologies under the influence of the Fourth Industrial Revolution resulted in the contradictory course of globalization and the formation of the new centers of economic power, the key one among which is China. The goal of the paper is to analyze the dynamics of the nominal GDP of the USA, China, the EU, BRICS, as well as the dynamics of their GDP share in the world GDP between 1970 and 2023. To achieve the goal, various methods have been used, including those of the experts' assessments, comparative, statistical, graphic analysis, etc. The data for the analysis is taken from the official site of the UNCTAD. During 1970-2023, the US increased its GDP production 25.48 times; China – 191.88; the EU – 24.01; the BRICS countries – 40.24 times. The total share of the GDP of the USA and the EU in the world GDP reached its maximum of 53.91% in the 1990s. Between 1970 and 2023, the share of the US GDP in the world GDP decreased by 5.31%, the share of the EU dropped by 4.87%, while that of China

increased by 14.21%, and that of the BRICS group grew by 5.85%. The dynamics of the ratio of China's GDP share in the world GDP to the total share of the US and EU GDP in the world GDP shows that China has been catching up with the USA and EU. The US GDP accounts for about a quarter of the world's GDP: in the 1970s, it was more than a third, while in the 2000s, it reached almost a third again.

Keywords: *transformation of the regional development, global economic system, centers of economic influence, the USA, China, the EU, BRICS.*

Постановка проблеми. Аналіз процесів розвитку світової економіки протягом ХХ ст. багатьма науковцями дозволив дійти висновку, що провідними суб'єктами її зростання є США, ЄС та Японія. Проте прискорений розвиток КНР та нових індустріальних країн Сходу привів до визнання того факту, що на початку ХХІ ст. найпотужнішими суб'єктами світового господарства стали США, ЄС та Китай, причому останній демонструє реальні можливості стати країною номер один, тим більше, що за номінальним ВВП посідає друге місце в світі, а за ВВП за ПКС – перше.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у дослідження трансформаційних процесів та суперечностей, які є характерними для сучасного етапу розвитку світового господарства зробили такі зарубіжні вчені, як: У. Бек, І. Валлерстайн, Д. Гвишиані, Дж. Гелбрейт, Е. Гідденс, М. Кастельс, Г. Колодко, Г. Кіссінджер, П. Кругман, О. Ланге, Д. Медоуз, А. Печчеї, Р. Робертсон, Д. Родрік, Дж. Сакс, Дж. Стігліц, С. Хантингтон та інші.

Серед вітчизняних вчених слід назвати Л. Антонюк, О. Білоруса, І. Бураковського, В. Власова, А. Гальчинського, Б. Гаврилишина, В. Гейця, А. Гриценка, П. Єщенка, М. Зверякова, М. Згуровського, Т. Кальченка, Л. Кістерського [1], Л. Лук'яненко, В. Новікова [2], Т. Орехову, А. Румянцева, С. Сіденко, В. Сіденка [3], Я. Столярчук, В. Тарасевича, О. Швиданенка, О. Чугаєва, В. Чужикова та багатьох інших.

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати динаміку номінального ВВП США, КНР, ЄС та БРІКС, а також динаміку питомої ваги ВВП обраних країн та об'єднань у світовому ВВП протягом 1970–2023 років.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що трансформація системи є етапом завершення процесу безперервної взаємодії внутрішніх і зовнішніх чинників руху системи, прямих та обернених взаємозв'язків між її елементами та підсистемами, якісними змінами як результатом переходу кількості у якість і відновлення кількісних змін нової якості, яке забезпечує циклічність та безперервність розвитку системи, періодичну зміну еволюційного й революційного характеру її динаміки. Трансформація завжди означає якісні зміни, які стають результатом кількісних змін та у свою чергу започатковують нові кількісні зміни.

З нашої точки зору, трансформація регіонального розвитку в глобальній економічній системі відбувається шляхом якісних змін, що є закономірним етапом накопичення у системі світового господарства кількісних змін, які викликають якісні зміни в першу чергу у головних елементах світового господарства, серед яких особливе місце посідають результати запровадження Четвертої індустріальної революції [4].

Трансформація регіонального розвитку в глобальній економічній системі визначається діями суб'єктів світового господарства, насамперед на його державному, регіональному, трансрегіональному, глобальному рівнях, здійснюється шляхом посилення взаємодії суб'єктів і головних елементів світового господарства на всіх рівнях – підприємств, локальному, галузевому, державному, регіональному, трансрегіональному, глобальному – і проявляється у зміні у світовому господарстві основних акторів, їх взаємовідносин, тобто змін у складі провідних країн, регіональних об'єднань і змін у взаємовідносинах між ними, які визначають наступний етап еволюційного розвитку світового господарства й перспективи здійснення у ньому нової трансформації.

Трансформація супроводжується удосконаленням формування та розвитку регіональних об'єднань і трансрегіональних спільнот, внаслідок чого утворює-

ються центри економічного впливу, а також корегуванням діяльності міжнародних економічних організацій (МЕО). Трансформація регіонального розвитку в глобальній економічній системі є головним чинником встановлення у ньому еволюційного чи революційного режиму функціонування і ефективного організованого розвитку. Важливими чинниками трансформації регіонального розвитку в глобальній економічній системі та формування центрів економічного впливу (ЦЕВ) у формі трансконтинентальних коаліцій в умовах мережевізації та диджиталізації є система міжнародних економічних організацій й існуючі *ЦЕВ, які діють у системі з метою забезпечення інтересів формуючих їх держав і регіональних об'єднань*. ЦЕВ визначаємо як державу, регіональне об'єднання чи трансрегіональну коаліцію, які здатні впливати на перебіг економічних процесів у світовому господарстві.

У науковій літературі історично констатовалося існування наприкінці ХХ ст. трьох ЦЕВ: США, ЄС, Японії. На початку ХХІ ст. Японія поступилася КНР, яка стала провідною державою АТР і Східної Азії. Отже, наприкінці ХХ ст. ЦЕВ у світовому господарстві були дві національні держави та регіональне інтеграційне об'єднання.

Поряд із ЦЕВ широко використовується ідея Тріади, яку формують країни Північної Америки, Західної Європи та Східної Азії, де концентрується перебіг процесів глобалізації і регіоналізації. На думку багатьох вчених, США та ЄС формують один Євроатлантичний центр, поєднаний економічними, політичними, ціннісними, культурно-історичними, цивілізаційними зв'язками, що поглиблюються, а другий центр – Східний анклав, очолений потужною державою-цивілізацією КНР, яка намагається приєднати країни і інших цивілізацій до зони свого впливу. Очевидно, що США, ЄС та КНР впливають на трансформацію регіонального розвитку в глобальній економічній системі як на рівні МЕО, так і на трансрегіональному, регіональному і державному рівнях.

В умовах функціонування складної системи управління світовим господарством трансформація регіонального розвитку в глобальній економічній системі стає важливою об'єктивною характеристикою системи і одночасно результатом діяльності МЕО і ЦЕВ. Проблема трансформації регіонального розвитку в глобальній економічній системі набуває особливого значення у тому випадку, коли у системі світового господарства формується декілька ЦЕВ, кожний із яких своєю діяльністю трансформує регіональний розвиток у глобальній економічній системі, змінюючи таким чином усю систему управління світовим господарством. Сила і кумулятивний результат цих змін залежать від сили впливів цих ЦЕВ, що надає можливість прогнозувати подальший розвиток світового господарства [4].

У Стратегії національної безпеки США підкреслено, що *наразі між великими державами посилюється конкуренція*, а це означає, що основоположні принципи самовизначення, територіальної цілісності та політичної незалежності повинні поважатися, міжнародні інституції повинні зміцнюватися, країни мають бути вільними у визначенні власного зовнішньополітичного вибору, інформація повинна вільно поширюватися, універсальні права людини повинні дотримуватися, а *глобальна економіка повинна функціонувати на рівних умовах і надавати можливості для всіх* [5, с. 6]. Зростаюча глобальна економічна конкуренція між Заходом, передусім у особі двох його провідних центрів – США і ЄС, з одного боку, і Китаєм, який формує навколо себе широку зону впливу, – з іншого, дедалі більше перетворюється на конфлікт і глобальне протистояння, що виходять далеко за межі економічної сфери [3, с. 20–21].

У межах даного дослідження нами обрано дві найпотужніші держави світової економіки – США і КНР, регіональне інтеграційне об'єднання ЄС та трансрегіональну спільноту БРІКС. Вважаємо доцільним й обґрунтованим для аналізу й співставлення динаміки номінального ВВП та питомої ваги ВВП США, КНР, ЄС

та БРІКС у світовому ВВП використовувати статистику, яку надає офіційний сайт ЮНКТАД [6].

Згідно з розрахунками ЮНКТАД, до сумарного ВВП країн БРІКС з 1970 р. по 1991 р. включено ВВП Бразилії, КНР, Індії, СРСР, ПАР, у той час як з 1992 р. по 2023 р. – ВВП Бразилії, КНР, Індії, РФ, ПАР (табл. 1).

Необхідно зауважити, що у січні 2024 року до БРІКС приєдналися чотири нові члени: Єгипет, Ефіопія, Іран та Об'єднані Арабські Емірати [7].

Як демонструють наші розрахунки, протягом 1970–2023 рр. США збільшили виробництво ВВП у 25,48 разів; КНР – у 191,88 разів; ЄС – у 24,01 разів; БРІКС – у 40,24 разів (табл. 1).

Тренди динаміки ВВП обраних країн (табл. 2) засвідчують, що протягом 1970–2023 рр. на першому місці БРІКС (тренд: $y = 3864,1x - 7100,9$); на другому – США (тренд: $y = 3786,4x - 4268,7$); на третьому – Китай (тренд: $y = 2768,1x - 6005$); на останньому – ЄС (тренд: $y = 2525,6x - 1405,9$).

Наведена у табл. 1 динаміка показників вказує, що ЄС у 1980 р. випереджав США за розміром номінального ВВП на 475'949 млн дол. США; у 1990 р. – на 496'617; також у передкризовий період ВВП ЄС перевищував ВВП США: у 2008 р. – на 1'467'913 млн дол. США та у 2009 р. – на 234'666 млн дол. США.

Таблиця 1

Динаміка ВВП США, ЄС, КНР, БРІКС, млн дол. США

		1970	1980	1990	2000	2005
1	Світ	3'423'251	12'376'828	23'042'330	33'791'488	47'816'593
2	США	1'073'303	2'857'307	5'963'144	10'250'952	13'039'197
3	ЄС (2020)	765'968	3'333'256	6'459'761	7'253'394	11'893'524
4	КНР	92'603	306'167	394'566	1'211'331	2'285'962
5	БРІКС	642'474	1'693'323	2'040'010	2'756'247	5'061'571

		2008	2009	2010	2012	2014
1	Світ	64'105'440	60'809'381	66'633'612	75'680'823	79'800'114
2	США	14'769'862	14'478'067	15'048'970	16'254'000	17'608'100
3	ЄС (2020)	16'237'775	14'712'733	14'545'801	14'642'466	15'632'492
4	КНР	4'594'342	5'101'695	6'087'188	8'532'186	10'475'623
5	БРІКС	9'550'906	9'648'290	11'922'855	15'500'982	17'414'757

		2015	2016	2017	2018	2019
1	Світ	75'440'153	76'683'314	81'611'318	86'592'422	87'741'201
2	США	18'295'000	18'804'900	19'612'100	20'656'500	21'521'400
3	ЄС (2020)	13'548'502	13'880'450	14'765'865	15'982'017	15'694'435
4	КНР	11'061'570	11'233'313	12'310'492	13'894'906	14'279'966
5	БРІКС	16'720'509	16'919'951	18'953'386	20'637'412	21'098'683

		2020	2021	2022	2023
1	Світ	85'483'570	97'329'051	100'834'796	105'022'738
2	США	21'323'000	23'594'000	25'744'100	27'348'814
3	ЄС (2020)	15'380'856	17'315'633	16'726'838	18'387'652
4	КНР	14'687'744	17'820'459	17'963'171	17'769'085
5	БРІКС	20'671'337	24'902'367	25'994'501	25'854'410

Джерело: складено за [6]

Таблиця 2

Динаміка ВВП США, ЄС, КНР, БРІКС, 1970–2023, млрд дол. США

	1970	1980	1990	2000	2010	2015	2020	2023	Тренд 1970-2023
1 США	1073	2857	5963	10251	15049	18295	21323	27349	$y = 3786,4x - 4268,7$
2 ЄС (2020)	766	3333	6460	7253	14546	13549	15381	18388	$y = 2525,6x - 1405,9$
3 КНР	93	306	395	1211	6087	11062	14688	17769	$y = 2768,1x - 6005$
4 БРІКС	642	1693	2040	2756	11923	16721	20671	25854	$y = 3864,1x - 7100,9$

Джерело: складено за [6]

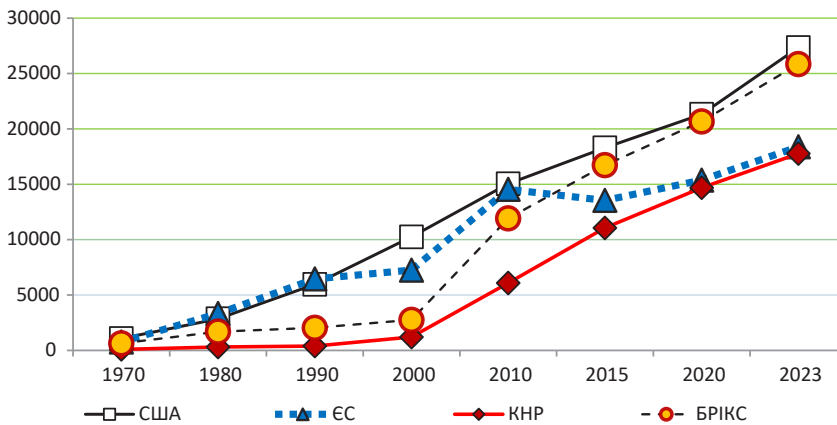

Рис. 1. Динаміка номінального ВВП США, ЄС (2020), КНР, БРІКС, 1970–2023, млрд дол. США

Джерело: побудовано за [6]

На особливу увагу заслугове період 2000–2010 рр., протягом якого ВВП США зріс на 46,81%; КНР – на 402,52%; ЄС – на 100,54%; БРІКС – на 332,58%, у той час як світовий ВВП збільшився на 97,19% (рис. 1, табл. 2).

Як бачимо на рис. 1, глобальна криза 2008–2009 рр. вдарила по економіці ЄС, який і наразі втрачає позиції у світовому господарстві. Так, якщо в 2010 р. США випередили ЄС за виробництвом ВВП на 503'169 млн дол. США, то в 2012 р. – на 1'611'534; у 2015 р. – на 4'746'498; у 2019 р. – на 5'826'965; у 2023 р. – вже на 8'961'162 млн дол. США: тобто, слід відзначити стрімке збільшення між ними розриву (табл. 1).

Аналіз даних табл. 3 дозволяє висвітлити особливості впливу глобальної кризи на обрані країни. Так, протягом 2008–2009 рр. ВВП США впав на 1,98% до 14'478 млрд дол. США; ВВП КНР – зріс на 11,06% і сягнув 5'102 млрд дол. США; ЄС – впав на 9,39% або 1'525 млрд дол. США і становив лише 14'713 млрд дол. США; БРІКС – зріс на 1,02% й дорівнював 9'648 млрд дол. США (рис. 2, табл. 3). Базисні тенденції постмодерного розвитку економіки на початку XXI ст. призводять до поширення і навіть переважання фінансово-спекулятивних операцій у відтвореному процесі, наслідком чого є редукція людських якостей підприємців до матеріальних вимог, що стимулює їх прагнення до збагачення будь-якими різноманітними фіктивними фінансовими інструментами [2, с. 4]. Глобальна економічна криза показала, що розрив між матеріальною сферою і моральними принципами може бути дуже глибоким. Однак ця криза є глобальною не тільки в географічному сенсі, а й у змістовному і системному відношеннях, оскільки вона не тільки і не стільки є економічною, скільки економічно-духовною [1, с. 11].

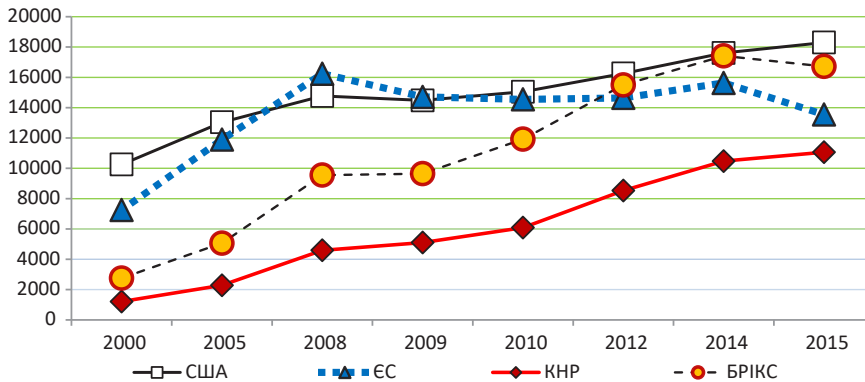

Рис. 2. Динаміка номінального ВВП США, ЄС (2020), КНР, БРІКС, 2000–2015, млрд дол. США

Джерело: побудовано за [6]

Таблиця 3

Динаміка ВВП США, ЄС, КНР, БРІКС, 2000–2015, млрд дол. США

		2000	2005	2008	2009	2010	2012	2014	2015
1	США	10251	13039	14770	14478	15049	16254	17608	18295
2	ЄС (2020)	7253	11894	16238	14713	14546	14642	15632	13549
3	КНР	1211	2286	4594	5102	6087	8532	10476	11062
4	БРІКС	2756	5062	9551	9648	11923	15501	17415	16721

Джерело: розраховано за [6]

Протягом 2009–2010 рр. ВВП США зріс на 3,94% до 15'049 млрд дол. США; ВВП КНР – зріс на 19,31% і сягнув 6'087 млрд дол. США; ЄС – впав на 1,14% і знизився до 14'546 млрд дол. США; БРІКС – зріс на 23,58% та становив 11'923 млрд дол. США (рис. 2, табл. 3).

Необхідно звернути увагу, що у 2014 р. ВВП США становило 17'608 млрд дол. США, у той час як ВВП БРІКС – 17'415 млрд дол. США (рис. 2, табл. 3).

У період COVID-19, протягом 2019–2020 рр., ВВП США впав на 0,92% до 21'323 млрд дол. США; ВВП КНР – зріс на 2,86% і сягнув 14'688 млрд дол. США; ЄС – скоротився на 1,99% до 15'381 млрд дол. США; БРІКС – впав на 2,03% та становив 20'671 млрд дол. США (рис. 3, табл. 4).

Разом із тим рис. 1 та рис. 3 підтверджують, що Китай впевнено нарощує обсяги виробництва ВВП і впритул наблизився за цим показником до ЄС, у той час як ВВП БРІКС у 2021 р. перевищував ВВП США на 1'308'367 млн дол. США, а в 2022 р. – на 250'401 млн дол. США.

Так, за виробництвом номінального ВВП у 2021 р. КНР випереджала ЄС на 504'826 млн дол. США; у 2022 р. – на 1'236'333 млн дол. США. У 2023 р. ЄС випереджав КНР на 619 млрд дол. США, однак здебільшого завдяки тому, що Китай зазнав падіння (напр., у 2023 р. порівняно з 2022 р. на 194 млрд дол. США).

Для об'єктивності оцінки наближення КНР за рівнем її розвитку до США та ЄС використаємо співставлення динаміки питомої ваги ВВП США, ЄС та КНР у ВВП світу, наведене у табл. 5, розрахованій на основі табл. 1. У табл. 5 поряд із питомою вагою ВВП США, ЄС та Китаю у ВВП світу подано питому вагу сумарного ВВП США та ЄС у світовому ВВП. Максимального значення питома вага сумарного ВВП США

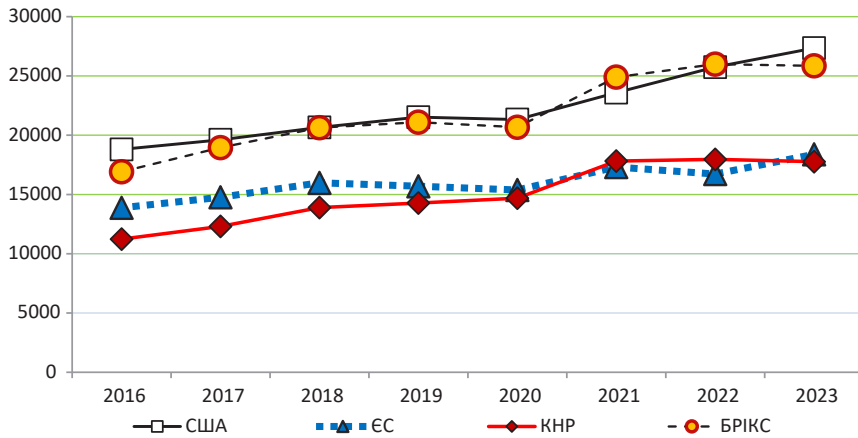

Рис. 3. Динаміка номінального ВВП США, ЄС (2020), КНР, БРІКС, 2016–2023, млрд дол. США

Джерело: побудовано за [6]

Таблиця 4

Динаміка ВВП США, ЄС, КНР, БРІКС, 2016–2023, млрд дол. США

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1 США	18805	19612	20657	21521	21323	23594	25744	27349
2 ЄС (2020)	13880	14766	15982	15694	15381	17316	16727	18388
3 КНР	11233	12310	13895	14280	14688	17820	17963	17769
4 БРІКС	16920	18953	20637	21099	20671	24902	25995	25854

Джерело: розраховано за [6]

Таблиця 5

Динаміка питомої ваги ВВП США, ЄС, КНР, БРІКС у ВВП світу, 1970–2023, %

	1970	1980	1990	2000	2005	2008	2009	2010	2012	2014
1 США	31,35	23,09	25,88	30,34	27,27	23,04	23,81	22,58	21,48	22,07
2 ЄС (2020)	22,38	26,93	28,03	21,47	24,87	25,33	24,19	21,83	19,35	19,59
3 КНР	2,71	2,47	1,71	3,58	4,78	7,17	8,39	9,14	11,27	13,13
4 БРІКС	18,77	13,68	8,85	8,16	10,59	14,90	15,87	17,89	20,48	21,82
5 1+2	53,73	50,02	53,91	51,81	52,14	48,37	48,00	44,41	40,83	41,66
6 3/1+2, %	5,04	4,94	3,17	6,91	9,17	14,82	17,48	20,58	27,60	31,52

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1 США	24,25	24,52	24,03	23,85	24,53	24,94	24,24	25,53	26,04
2 ЄС (2020)	17,96	18,10	18,09	18,46	17,89	17,99	17,79	16,59	17,51
3 КНР	14,66	14,65	15,08	16,05	16,28	17,18	18,31	17,81	16,92
4 БРІКС	22,16	22,06	23,22	23,83	24,05	24,18	25,59	25,78	24,62
5 1+2	42,21	42,62	42,12	42,31	42,42	42,93	42,03	42,12	43,55
6 3/1+2, %	34,73	34,37	35,80	37,93	38,38	40,02	43,56	42,28	38,85

Джерело: розраховано за [6]

та ЄС у світовому ВВП у розмірі 53,91% досягає у 1990 р., а у наступні роки демонструє менші показники свого рівня.

Динаміка відношення питомої ваги ВВП Китаю у ВВП світу до питомої ваги ВВП США та ЄС у ВВП світу засвідчує постійне наближення за цими показниками Китаю до США та ЄС. Так, якщо у 1990 р. питома вага ВВП КНР у світовому ВВП складала лише 1,71%, то питома вага США та ЄС – 53,91%. Відповідно, питома вага цього показника КНР складала лише 3,17% від показника питомої ваги сумарного ВВП США та ЄС у ВВП світу у 1990 році. У наступні роки цей показник постійно зростає, й у 2021 р. він досяг значення 43,56%, тобто збільшився у понад 8 разів протягом 1980–2021 рр., однак у 2023 р. дорівнював 38,85%. У 2023 р. питома вага ВВП КНР у світовому ВВП становила понад 1/3 питомої ваги суми ВВП США та ЄС у ВВП світу.

Наведемо тренди динаміки питомої ваги ВВП обраних країн у ВВП світу протягом 1970–2023 років (табл. 6). Можна констатувати грандіозні успіхи КНР у розвитку своєї економіки (тренд: $y = 2,5885x - 3,1018$); за КНР слідує БРІКС (тренд: $y = 1,7037x + 9,6221$), та третьому місці – США (тренд: $y = -0,483x + 28,232$), останнє місце посідає ЄС (тренд: $y = -1,2933x + 27,583$).

На користь економічної потужності США свідчать розрахунки (рис. 4), адже ВВП США стабільно становить близько чверті світового ВВП: у 1970-х роках показник становив понад третину, у 2000-х – знову досяг майже третини.

Протягом 1970–2023 рр. частка ВВП США у ВВП світу зменшилася на 5,31%, частка ЄС – скоротилася на 4,87%, у той час як питома вага КНР збільшилася на 14,21%, БРІКС – зросла на 5,85% (табл. 5).

Таблиця 6

Динаміка питомої ваги ВВП США, ЄС, КНР, БРІКС
у ВВП світу, 1970–2023, %

		1970	1980	1990	2000	2010	2015	2020	2023	Тренд 1970-2023
1	США	31,35	23,09	25,88	30,34	22,58	24,25	24,94	26,04	$y = -0,483x + 28,232$
2	ЄС (2020)	22,38	26,93	28,03	21,47	21,83	17,96	17,99	17,51	$y = -1,2933x + 27,583$
3	КНР	2,71	2,47	1,71	3,58	9,14	14,66	17,18	16,92	$y = 2,5885x - 3,1018$
4	БРІКС	18,77	13,68	8,85	8,16	17,89	22,16	24,18	24,62	$y = 1,7037x + 9,6221$

Джерело: складено за [6]

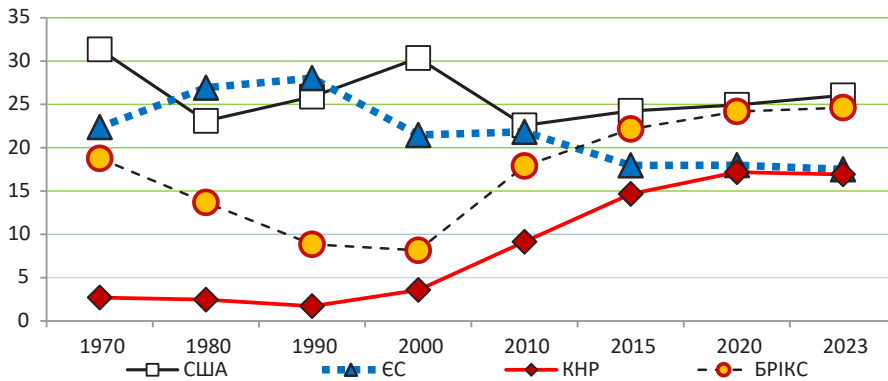

Рис. 4. Динаміка питомої ваги ВВП США, ЄС (2020), КНР, БРІКС
у ВВП світу, 1970–2023, %

Джерело: побудовано за [6]

Наведені дані (табл. 7, рис. 5) засвідчують наближення значення показників обраних країн (крім КНР) у післякризовий 2012 р.: частка ВВП США у ВВП світу становила 21,48%; частка ВВП ЄС у світовому ВВП дорівнювала 19,35%; питома вага ВВП БРІКС у світовому ВВП досягла 20,48%.

Варто звернути увагу, що мінімального значення питома вага сумарного ВВП США та ЄС у світовому ВВП у розмірі 40,83% становила в 2012 році.

Як бачимо на рис. 4 та рис. 5, максимального значення питома вага ВВП США у світовому ВВП у розмірі 31,35% досягла у 1970 р., а мінімального значення у розмірі 21,48% – у 2012 році. Очевидним є також падіння ВВП країн ЄС у 2014–2015 роках.

Максимального значення частка ВВП ЄС у ВВП світу у розмірі 28,03% досягла в 1990 р., а мінімального значення у розмірі 16,59% становила у 2022 році (табл. 8, рис. 5).

Таблиця 7

Динаміка питокої ваги ВВП США, ЄС, КНР, БРІКС у ВВП світу, 2000–2015, %

	2000	2005	2008	2009	2010	2012	2014	2015
1 США	30.34	27.27	23.04	23.81	22.58	21.48	22.07	24.25
2 ЄС (2020)	21.47	24.87	25.33	24.19	21.83	19.35	19.59	17.96
3 КНР	3.58	4.78	7.17	8.39	9.14	11.27	13.13	14.66
4 БРІКС	8.16	10.59	14.90	15.87	17.89	20.48	21.82	22.16

Джерело: розраховано за [6]

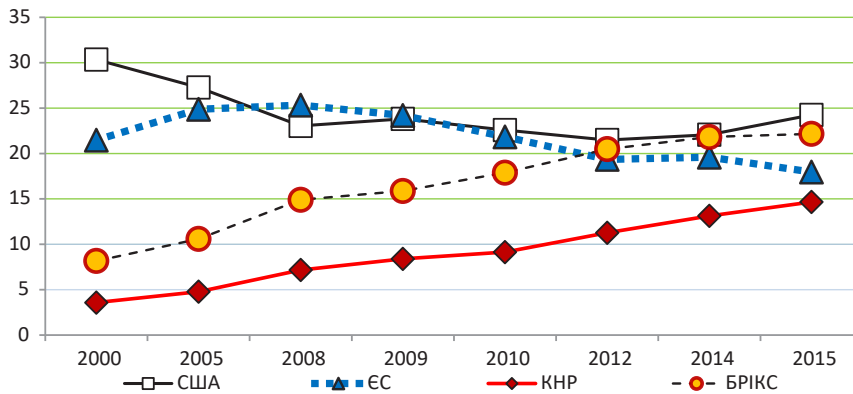

Рис. 5. Динаміка питокої ваги ВВП США, ЄС (2020), КНР, БРІКС у ВВП світу, 2000–2015, %

Джерело: побудовано за [6]

Таблиця 8

Динаміка питокої ваги ВВП США, ЄС (2020), КНР, БРІКС у ВВП світу, 2016–2023, %

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1 США	24,52	24,03	23,85	24,53	24,94	24,24	25,53	26,04
2 ЄС (2020)	18,10	18,09	18,46	17,89	17,99	17,79	16,59	17,51
3 КНР	14,65	15,08	16,05	16,28	17,18	18,31	17,81	16,92
4 БРІКС	22,06	23,22	23,83	24,05	24,18	25,59	25,78	24,62

Джерело: розраховано за [6]

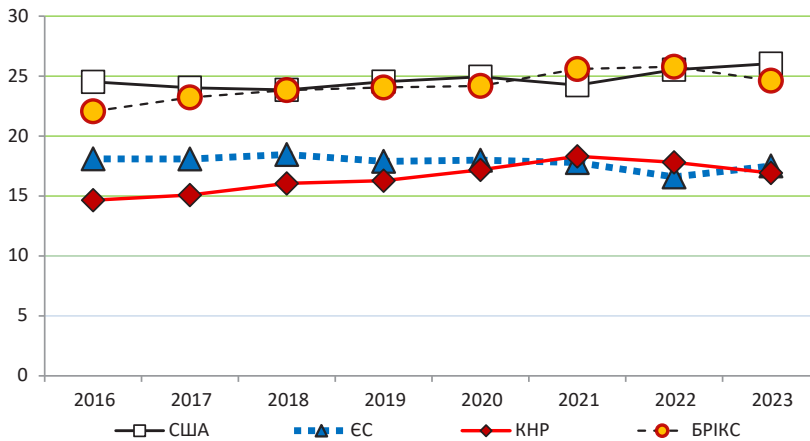

Рис. 6. Динаміка питомої ваги ВВП США, ЄС (2020), КНР, БРІКС у ВВП світу, 2016–2023, %

Джерело: побудовано за [6]

Частка ВВП КНР у ВВП світу зросла з 2,71% у 1970 р. до майже 17% у 2023 р., або у понад 6,24 раза протягом досліджуваного періоду. Максимального значення питома вага ВВП КНР у світовому ВВП у розмірі 18,31% – у 2022 році (рис. 5).

Висновки. Протягом 1970–2023 рр. США збільшили виробництво ВВП у 25,48 раза; КНР – у 191,88 раза; ЄС – у 24,01 раза; БРІКС – у 40,24 раза. Максимального значення питома вага сумарного ВВП США та ЄС у світовому ВВП у розмірі 53,91% досягає у 1990 році. Протягом 1970–2023 рр. частка ВВП США у ВВП світу зменшилася на 5,31%, частка ЄС – скоротилася на 4,87%, у той час як питома вага КНР збільшилася на 14,21%, БРІКС – зросла на 5,85%

Динаміка відношення питомої ваги ВВП Китаю у ВВП світу до питомої ваги ВВП США та ЄС у ВВП світу засвідчує постійне наближення за цими показниками Китаю до США та ЄС. ВВП США стабільно становить близько чверті світового ВВП: у 1970-х роках показник становив понад третину, у 2000-х – знову досяг майже третини.

Список використаних джерел:

1. Кістерський Л.Л. Стратегічні принципи повоєнного відновлення України. *Економіка України*. 2023. № 2. С. 03–16. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.02.003>
2. Новіков В.М. Етична економіка як методологічний виклик постмодернізму. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 1. С. 03–21. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001479503>
3. Сіденко В.Р. Глобальне позиціонування китайської економіки: безпековий аспект. *Економіка України*. 2023. № 7. С. 05–30. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.07.005>
4. Радзівєвська С.О. Глобалізація та регіоналізація у світовому господарстві: монографія. Київ: ТОВ «ТРОПЕА», 2020. 360 с.
5. National Security Strategy. October 2022. The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>
6. UNCTAD Data Hub, Empowering development through data and statistics. Gross domestic product: US\$ at current prices. Last updated 29 Oct. 2024. URL: <https://unctadstat.unctad.org>
7. Curtis, J. The BRICS group: overview and recent expansion. 11 November, 2024. House of Commons Library. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10136/>

References:

1. Kistersky L. (2023) Strategic principles of Ukraine's post-war recovery. *Economy of Ukraine*, no. 2, pp. 03–16. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.02.003>

2. Novikov V. M. (2024) Ethical economy as a methodological challenge of postmodernism. *Demography and Social Economy*, no. 1, pp. 03–21. Available at: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001479503>
  3. Sidenko V. R. (2023) Global positioning of Chinese economy: security aspect. *Economy of Ukraine*, no. 7, pp. 05–30. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.07.005>
  4. Radziyevska S. O. (2020) Hlobalizatsiia ta rehionalizatsiia u svitovomu hospodarstvi: monohrafiia [Globalization and regionalization in the world economy: monograph]. Kyiv: “TROPEA”, 360 p.
  5. National Security Strategy (October 2022). The White House. Available at: <https://whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>
  6. UNCTAD Data Hub, Empowering development through data and statistics (2024). Gross domestic product: US\$ at current prices. Last updated 29 October 2024. Available at: <https://unctadstat.unctad.org>
  7. Curtis J. (November 11, 2024) The BRICS group: overview and recent expansion. House of Commons Library. Available at: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10136/>
-